

Alkusanat

*”Mieleni minun tekevi,
aivoni ajattelevi,
lähteäni laulamahan,
saa’ani sanelemahan,
sukuvirttä suoltamahan,
lajivirttä laulamahan.
Sanat suussani sulavat,
puhe’et putoelevat,
kielelleni kerkiävät,
hampahilleni hajoovat...”*

Kalevala alkaa halusta, ajatuksesta ja tarpeesta sanoa – sellainen on myös tämän teoksen syntytarina. Ja kuten kalevalaiset säeparit myös tämä teos on syntynyt vuorolauluna, toinen toistamme täydentäen ja toisen ajatuksesta jatkaen. Nyt sinkoavat säkeemme sinulle – kokeillaksesi, haastaaksesi, edelleen kehittääksesi. Kirja on tarkoitettu ajattelun herättäjäksi ja ideapankiksi niille, jotka ajattelevat, että kirjoittamisen pitäisi olla oppilaita innostavaa mutta sen ohjaaminen ei saisi olla opettajaa näännyttävää.

Korostamme teoksessa yhdessä kirjoittamista, tai oikeammin yhdessä tekemistä, kaikissa kirjoittamisprosessin vaiheissa. Minkä opiskelijat oppivat tänään ryhmässä, he hallitsevat yksin huomenna, kiteyttävät Johnson, Johnson ja Johnson Holubec teoksessaan *Circles of Learning: Cooperation in the Classroom*. Tämä on pedagogiikkamme ydin. Tähän uskomme.¹ Uskomme, että oppiminen on mielekästä vuorovaikutuksessa toisten kanssa: yhdessä ideoimalla, ajatuksia ja tunteita jakamalla ja toisten tuotoksista oppimalla. Kenenkään ei tarvitse jäädä yksin tyhjän paperin kanssa. Keskeisiä työtapoja ovat pari- ja pienryhmäkirjoittaminen.²

Kantava ajatuksemme on, että kirjoittaminen on mahdollisuus välittää ajatuksia, tunteita tai kokemuksia vertaisille, suurelle ja tuntemattomalle yleisölle, joskus myös opettajalle. Teoksen keskiössä ovat tekstit, jotka oppilaat kokevat omikseen ja jotka julkaistaan eri tavoin. Kirjan erilaiset harjoitukset tarjoavat jokaiselle mahdollisuuksia saada kiinni siitä, millaisesta kirjoittamisesta itse innostuu.

Tämäkin teos on syntynyt vuorovaikutuksessa; se kumpusi tarpeesta jakaa ajatuksia kirjoittamisen opetuksesta. Mieli teki kirjoittaa yhdessä saman koneen äärellä kaikista niistä kokemuksista, joita olemme keränneet luokanopettajana, äidinkielen ja kirjallisuuden opettajana sekä opettajankouluttajina, nuorten, innokkaiden opettajaopiskelijoiden ohjaajina. Välillä tekstiä on sujuvasti suollettu, välillä on tuntunut siltä, että sanat konkreettisesti hajoavat hampaille. Vähän ajan päästä olemme pysähtyneet toistemme tekstien äärelle, antaneet toiselle vapaat kädet muotoilla uudelleen, lisätä, tiivistää, heittää pois. Minun tekstini on ollut sinun tekstisi. Kirjoittamisen prosessi on ollut innostava, mielenkiintoinen, opettava – ja välillä tuskallinenkin.

Teoksemme on syntynyt alakoulun viitekehyyksessä, joten kirjan harjoitukset sopivat siis erityisesti alaluokkien kirjoittamisen opetukseen. Uskomme, että kirjamme ajatukset kirjoittamisen opetuksesta saavat vastakaikua myös yläluokkien äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien parissa. Ajattelemme, että samoin kuin hyvä teksti avautuu eri tavalla eri-ikäisille, myös hyvä harjoitus toimii eri tavoin eri-ikäisille ja eri tasoisille kirjoittajille. Opettaja tuntee ryhmänsä parhaiten ja osaa valita oppilailleen sopivia harjoituksia. Harjoituksia voi myös soveltaa vaihtamalla pohjatekstejä sellaisiin, jotka ovat omassa opetuksessa ajankohtaisia. Myös tavoitetasoa voi tarpeen mukaan helpottaa tai vaikeuttaa. Toivomme kirjastamme olevan iloa myös harrastepohjaisen kirjoittamisen ohjaamisessa.

1. ”What students learn in a group today, they are able to do alone tomorrow” Johnson, Johnson & Johnson Holubec 1993, 2:17.

2. Katso myös Jyrkiäinen & Koskinen-Sinisalo 2012, 17–27.

Koska ajattelemme, että kirjoittamisen asiantun-
tijuus syntyy vuorovaikutuksesta toisten kirjoittajien
kanssa, olemme haastatelleet muutamia kirjoittami-
sen ammattilaisia. Siteeraamme heidän ajatuksiaan
sopivissa kohdin pitkin teosta. Ratkaisu on yksi esi-
merkki näkemyksestämme, että erilaiset kirjoittajat
voivat jakaa ajatuksiaan ja oppia toisiltaan. Näin
lukijakin pääsee osallistumaan siihen dialogiin, jota
olemme itse käyneet kirjoittamisen ammattilaisten
kanssa. Teosta varten haastateltuja kirjoittamisen
konkareita ovat Finlandia-ehdokkaanakin tunnus-
tettu kirjailija Sirpa Kähkönen ja vapaa toimittaja,
kirjailija, elokuva- ja tv-kriitikko Leena Virtanen,
jotka molemmat ovat julkaisseet muun tuotantonsa
lisäksi lasten- ja nuortenkirjoja. Lisäksi haastatte-
limme Tikkurilan lukion mediaopettajaa Antti Pen-
tikäistä, jolla on aikakauslehtitausta, sekä Helsingin
Sanomien kielenhuollosta vastaavaa editoijaa Ville
Elorantaa, joka toimii myös artikkelikirjoittajana.
Haastateltujen noviisijäsen on Toni Juhanne, esi-
koiskirjailija ja luokanopettajaopiskelija, joka yl-
lättävässä tilanteessa löysi itsestään kirjoittajan.

Teoksessamme lainaamme myös kirjailija Aleks
Delikourasia, jonka internetiin luoma fiktiivinen
Nörtti-hahmo taipui myös romaanihenkilöksi.

Tämän teoksen syntyyn ovat olennaisella tavalla
vaikuttaneet Pilvikki Absetz, Heini Paavola, Tapio
Toivanen, Saara Tujula, kirjoittamisen opetuksen
tutkimuksen ja kehittämisen työryhmä Kirke, oppi-
laat, opetusharjoittelijat, kandintyöntekijät, kolle-
gat, aiempien kirjoittamisoppaiden tekijät, referoi-
mamme tutkijat ja haastattelemamme kirjoittamisen
ammattilaiset sekä käsikirjoituksen lukeneet ja sitä
kommentoineet Mari Hankala, Pirjo Kulju, Johan-
na Pentikäinen, Hilikka Lamberg ja Marja Hakalin.
Suomen Tietokirjailijat ry:n apuraha on mahdollis-
tanut irrottautumisen kirjoittamistyöhön. Helena
Linnan ja Maija Larmolan haluamme mainita kir-
jallisina oppiäiteinä ja johtotähtinä. Kiitämme ym-
päröivää tekstiyhteisöä!

Helsingissä marraskuussa 2013

Sirkku Myllyntausta

Sara Routarinne